

2. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2008 – С. 101.
3. Мирам Г. Э., Дайнеко В. В., Гон А. М., Тарануха Л. А., Грищенко М. В. Basic translation: A course of lectures on translation theory and practice for institutes and departments of international relations. - Second edition revised and amended. – Киев: Эльга, 2006. – 280 с.
4. Тарнопольский О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. – К.: Фірма «ІНККОС», 2006. – С. 155.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олександра Попова – аспірантка кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Ушинського.

Наукові інтереси: проблеми методики навчання аудіювання іншомовного мовлення.

**ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ**

Альона САУЛЯК (Суми, Україна)

Стаття присвячена аналізу забезпечення участі держави у формуванні західноєвропейського простору, розширенню співробітництва з іншими державами в галузі освіти.

The article is devoted to the analyses of country's participation in the formation of west-european educational area, further expansion of cooperation with other countries in the educational sphere.

Внаслідок політичних, економічних та соціальних змін у другій половині ХХ століття в Європі посилилася тенденція до інтеграції, в тому числі і в галузі педагогічної освіти. Вища педагогічна освіта України має сприяти забезпеченню участі держави у формуванні західноєвропейського освітнього простору, розширенню співробітництва з іншими державами в галузі освіти.

Розширення міжнародного співробітництва України вимагає підготовки кваліфікованих фахівців зі знанням англійської мови. Методична підготовка майбутніх педагогів включає уявлення про механізми сприйняття інформації на відповідних вікових етапах, уміння застосовувати здобуті знання на практиці.

Покращенню педагогічної і методичної підготовки вчителів загалом та вчителів англійської мови зокрема сприятиме вивчення та запровадження досвіду високорозвинених країн. До таких країн належить і Велика Британія, система вищої освіти якої визнана однією з найкращих у світі. Всебічний аналіз британської моделі методичної підготовки вчителів дає змогу зробити висновок щодо можливостей творчого використання прогресивних ідей цього досвіду в практиці роботи українських навчальних закладів.

Аналіз аутентичних джерел свідчить про посилення інтересу багатьох дослідників до системи освіти Великої Британії. Британську модель педагогічної освіти проаналізовано в працях О.В. Глузмана [4], Н.П. Яцишина [12]. Професійну підготовку вчителів у Англії розглянуто в дослідженнях Г.О. Андреєвої [1], Ю.В. Кіщенко [5], О.Ю. Леонтьєвої [6]. Причини, хід та результати реформи вищої педагогічної освіти в Англії (кінець 80-х — початок 90-х років ХХ ст.) проаналізовано в дисертації А.В. Парінова [10].

Як показало вивчення наукової літератури, в Україні ще не здійснено всебічного аналізу змісту і структури методичної підготовки британських педагогів загалом та вчителів англійської мови зокрема.

Актуальність проблеми, яка полягає в можливості творчого використання досвіду Великої Британії в національних умовах, зумовила проведення дослідження на тему “*Особливості методичної підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії*”.

Основні завдання дослідження: проаналізувати стан проблеми методичної підготовки вчителя у західній педагогічній теорії та виявити провідні тенденції розвитку педагогічної освіти у Великій Британії; схарактеризувати організацію методичної підготовки вчителів з англійської мови як рідної; виявити особливості практичної підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії; дослідити особливості методичної підготовки вчителів англійської мови як іноземної; розробити рекомендації щодо вдосконалення професійної підготовки вчителів в Україні.

Запорукою ефективної підготовки вчителів є формування оптимального змісту навчання, який полягає в органічному поєднанні основних компонентів підготовки: загальнонаукового та професійного [2:15].

Аналіз динаміки змін в окремих освітніх системах в II пол. XX століття свідчить про те, що в межах однієї країни погляди щодо змісту педагогічної освіти змінювалися під впливом суспільних процесів та домінуючих течій. Так, якщо у Великій Британії у 50-60-х рр. пріоритетна роль відводилася спеціально-предметній підготовці, а у 70-х — методичній, то останнє десятиріччя знаменувалося спробами комплексного поєднання компонентів підготовки.

Вивчення особливостей методичної підготовки вчителів Великої Британії вимагає аналізу освітньої педагогічної моделі, в межах якої здійснюється ця підготовка. Система педагогічної освіти у Великій Британії пройшла довгий шлях розвитку. Основні етапи її становлення тісно пов'язані зі змінами у шкільній політиці.

Система управління освітою є досить мобільною і швидко реагує на потреби та вимоги часу. Значну роль у покращенні системи педагогічної освіти відіграє Агенція з підготовки вчителів [3:147].

Для забезпечення національної школи достатньою кількістю кваліфікованих учителів, а також підвищення престижу вчительської професії в країні створена багатоваріантна система підготовки педагогічних кадрів. Найпоширенішими є комплексні чотирирічні програми підготовки бакалаврів педагогіки та однорічні курси професійно-педагогічної підготовки, яку проходять спеціалісти зі ступенями бакалаврів наук.

Важливим етапом неперервної педагогічної освіти у Великій Британії є її післядипломний рівень. Він складається з великої кількості курсів, що завершуються здобуттям різноманітних свідоцтв, сертифікатів, дипломів, ступенів (бакалавра, магістра, доктора).

У професійній підготовці вчителя помітна тенденція до надання переваги прикладним дисциплінам та вилученню з числа обов'язкових тих, які не мають особливої практичної цінності. У педагогічній освіті Великої Британії як позитивну можна трактувати тенденцію перенесення центру навчання в школу. Збільшено тривалість педагогічної практики, що дає змогу залучати студентів до всіх видів педагогічної діяльності. Підготовка вчителів англійської мови у Великій Британії здійснюється за двома напрямками — як **рідної** та як **іноземної**. Перший напрям реалізовується через державні заклади освіти — університети і коледжі вищої освіти. Підготовку вчителів англійської мови як іноземної здійснюють державні та акредитовані відповідними органами недержавні заклади освіти. У зв'язку із віковими, психофізичними особливостями дітей, а також змістом шкільної програми для різних вікових категорій у Великій Британії окремо здійснюється підготовка вчителів англійської мови для початкових та середніх шкіл. Методична підготовка з англійської мови вчителів початкової школи охоплює навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності — аудіювання, говоріння, читання та письма. При цьому пріоритетна роль відводиться навчання читання. Заняття з методики включають не тільки аналіз різноманітних методів та прийомів, а й ознайомлення із засобами стимулювання та заохочення дітей, шляхами залучення батьків до допомоги дітям у навчанні, принципами відбору навчального матеріалу тощо.

Методична підготовка вчителів англійської мови та літератури для роботи в середній школі Великої Британії включає технологію навчання мовленнєвих умінь та аналіз методів і прийомів, які можна використовувати на уроках літератури. Велика увага приділяється вивченню творів В. Шекспіра [7:198].

У підготовці вчителів англійської мови як рідної використовуються традиційні форми організації навчального процесу — лекції, семінари, тьюторські заняття, самостійна робота. Поширеними є методичні презентації, планування уявних уроків, мікрОВикладання, аналіз відеозаписів уроків, рольова гра тощо. У більшості закладів навчальні плани будуються за модульним принципом, що дозволяє досягти значної гнучкості та варіативності. В умовах швидкого розвитку суспільства, інтеграційних процесів у європейському просторі модульна

система дає змогу швидко реагувати на вимоги часу, змінюючи зміст модуля чи й сам модуль, не руйнуючи при цьому загальну структуру курсу.

Зміст методичної підготовки вчителів англійської мови як іноземної визначається специфікою роботи з учнями, для яких англійська мова не є рідною. Він включає аналіз таких питань, як особливості сприйняття іноземної мови, рідна мова та іноземна мова, планування уроків, навчання аспектів мови і, в першу чергу, фонетичного та граматичного, використання технічних засобів та навчальних матеріалів, тестування та контроль тощо. Значна увага приділяється комунікативному підходу та проблемному навчанню. Помітна тенденція до врахування контексту подальшої професійної діяльності у процесі підготовки вчителів англійської мови як іноземної.

Виявлено такі особливості підготовки вчителів англійської мови як іноземної: залучення недержавних закладів освіти під керівництвом спеціальних організацій, широке застосування проблемного навчання; рефлексивність; диференційований підхід з урахуванням специфіки подальшої діяльності в різних педагогічних системах.

Програми підготовки вчителів англійської мови (як рідної чи іноземної) в університетах Великої Британії свідчать про рефлексивний характер навчання [8:14-17].

Об'єктивні зовнішні та внутрішні чинники зумовили необхідність реформування в Україні вищої педагогічної освіти. Цей процес — двосторонній, оскільки, з одного боку, він передбачає збереження позитивного надбання минулих років, з іншого, модернізацію системи вищої педагогічної освіти. Реформа повинна забезпечити оптимізацію мережі закладів; оновлення навчально-методичної бази; комп'ютеризацію та інформатизацію освіти; вдосконалення системи післядипломної освіти.

У процесі формування української системи вищої педагогічної освіти корисним є вивчення досвіду високорозвинених країн, зокрема Великої Британії. При цьому слід уникати механічного наслідування, результатом якого може стати нівелювання національних цінностей та розбалансування вітчизняної системи педагогічної освіти.

Здійснений аналіз особливостей організації та змісту методичної підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії (як рідної, так і іноземної) свідчить про доцільність більш практичного підходу до формування змісту курсу методики; розвитку критичного мислення майбутніх учителів; збільшення частки самостійної роботи студентів; розширення програми дисциплінами за вибором; більш активного залучення школи до процесу професійно-методичної підготовки майбутніх педагогів; творчого використання ефективних методів та прийомів навчання, які використовуються у британській вищій школі.

Методичну підготовку західні вчені аналізують у контексті цілісної професійної освіти вчителів і в нерозривному зв'язку із спеціально-предметною та психолого-педагогічною підготовкою. До найважливіших положень західної педагогічної теорії можна віднести: встановлення оптимального співвідношення теоретичного і практичного компонентів, ступінь розмежування знань предмета спеціалізації та методики його навчання, значення педагогічної практики для покращення розуміння студентами предмета спеціалізації та методики його навчання, роль школи у формуванні методичних умінь, розвиток комунікативної компетентності майбутніх учителів [9:151-163].

Аналіз розвитку вищої педагогічної освіти у Великій Британії та центральному її регіоні — Англії у II пол. XX ст. дав змогу виявити такі основні тенденції: орієнтація на потреби школи та суспільства; вдосконалення системи організації педагогічної освіти шляхом розробки та запровадження нових варіантів підготовки вчителя; вдосконалення системи управління розвитком освіти; забезпечення високої ефективності підготовки вчителів; вирівнювання якості університетської та неуніверситетської підготовки майбутніх педагогів; посилення ролі школи в підготовці вчителів; зростання питомої ваги власне професійної підготовки; залучення до педагогічної діяльності кваліфікованих спеціалістів із різних галузей; удосконалення системи післядипломної освіти педагогічних кадрів; зростання престижу вчительської професії; розширення співробітництва з державами — членами ЄС та іншими у галузі освіти.

У Великій Британії існує два основні варіанти підготовки вчителів. Перший — навчання у чотирирічних багатопрофільних коледжах, яке завершується присудженням

ступеня бакалавра педагогіки чи мистецтв (передбачається вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу).

Другий — трирічне навчання в університеті на здобуття ступеня бакалавра (для майбутніх учителів англійської мови — на спеціальностях англійська мова, англійська мова та література тощо) та проходження однорічного курсу професійно-педагогічної підготовки в школах чи інститутах педагогіки при університетах. Незважаючи на критику багатьма вченими поверхневості однорічної підготовки, спричиненої обмеженістю в часі, цей варіант отримання кваліфікації вчителя користується великою популярністю.

Встановлено, що в однорічних інститутах педагогіки курс навчання вчителів англійської мови для роботи в середній школі включає такі компоненти: методику навчання англійської мови; інтегрований курс психолого-педагогічної підготовки, який поєднує окремі теми загальної та соціальної педагогіки, загальної та вікової психології; шкільну педагогічну практику. Професійно-педагогічна підготовка вчителів початкової школи включає такі елементи: методику навчання предмета спеціалізації; дисципліни Національного навчального плану (в т.ч. й англійську мову); психолого-педагогічну підготовку; шкільну практику.

Оволодіння практичними методичними вміннями та навичками здійснюється у процесі **педагогічної практики**, яка триває приблизно 32 тижні в чотирирічних закладах освіти та в середньому 24 тижні в інститутах педагогіки з однорічним терміном навчання. Особливістю британської моделі є проведення з перших днів навчання двотижневої ознайомлювальної педагогічної практики в закладах педагогічної освіти. Студенти проходять **блок-практику** та **серійну практику**. Блок-практика триває кілька тижнів, причому весь час майбутні вчителі проводять у школі: спостерігають, аналізують, а згодом і самі беруть участь в організації навчально-виховного процесу. Серійна практика триває від 1 до 6 днів і проводиться без відриву від навчання у ВНЗ. Вона дає змогу поєднувати та узгоджувати теоретичний і практичний компоненти підготовки, демонструвати майбутнім учителям актуальність здобутих знань на практиці. Керівництво педагогічною практикою здійснюють викладачі університету (предметний тьютор, тьютор зі спеціального предмета) та шкільні вчителі (професійний і предметний ментори) [11:117-129].

Порівняльний аналіз змісту підготовки вчителів у Великій Британії та Україні дозволив виявити як спільні (компоненти підготовки; окремі форми організації навчання; розробка модульних технологій), так і специфічні підходи (співвідношення теоретичного та практичного компонентів підготовки; структура навчальних курсів; шляхи реалізації принципу зв'язку теорії і практики; запровадження курсів за вибором; організація педагогічної практики; використання модульних програм).

Результати дослідження дали змогу виявити позитивні ідеї досвіду Великої Британії та сформулювати рекомендації щодо можливостей їх творчого використання в Україні за такими напрямками:

1. Удосконалення управління педагогічною освітою: забезпечення попереднього концептуального та науково-методичного обґрунтування будь-яких вагомих нововведень; створення відповідних умов для залучення до вчительської професії кваліфікованих спеціалістів із різних галузей виробництва, а також забезпечення їх необхідною психолого-педагогічною та методичною підготовкою; формування гнучкої системи післядипломної освіти, основу якої становлять ієрархічні курси підвищення кваліфікації; розширення участі України в європейських освітніх проєктах.

2. *Оновлення змісту і форм професійної підготовки: вдосконалення співвідношення компонентів змісту професійної підготовки; збільшення питомої ваги практичного навчання; використання переваг модульних технологій; удосконалення організації та керівництва педагогічною практикою; посилення уваги до навчання дітей з особливими потребами; забезпечення рефлексивності навчання.*

3. Удосконалення технологічного та навчально-методичного забезпечення підготовки майбутнього вчителя англійської мови у ВНЗ.

Внаслідок вищесказаного можна зробити висновок, що виявлені позитивні підходи в організації методичної підготовки вчителів можуть збагатити вітчизняну методику навчання англійської мови та інших іноземних мов прогресивними ідеями (розвиток критичного мислення

студентів; збільшення частки самостійної роботи студентів у контексті методичної підготовки; практичний підхід до формування змісту курсу методики; розширення навчального плану дисциплінами за вибором, зокрема курсом театрального мистецтва; більш активне залучення загальноосвітньої школи до професійно-методичної підготовки майбутніх педагогів; урізноманітнення методів та прийомів навчання з урахуванням британського досвіду).

Проведений аналіз не вичерпує всіх аспектів підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії. Подальшого вивчення потребують такі проблеми: методологічні і дидактичні засади взаємозв'язку спеціально-предметної та методичної підготовки вчителів; формування змісту освіти з іноземної мови в різних типах навчальних закладів; співвідношення мовних знань і мовленнєвих умінь у шкільній мовній освіті та інші.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андреева Г.А. Теория и практика педагогического образования в Англии (60-70-е гг.): Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / НИИ теории и истории педагогики АПН СССР. — М., 1977. — 24 с.
2. Большакова З.М. Теоретические основы подготовки будущих учителей к профессионально-педагогической деятельности: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. — Екатеринбург, 2000. — 353 с.
3. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века. — М.: УРАО, 1999. — 205 с.
4. Глузман А.В. Университетское педагогическое образование: опыт современного исследования. — К.: Просвіта, 1997. — 307 с.
5. Кищенко Ю.В. Формирование профессионального мастерства учителя в системе педагогического образования Англии и Уэльса: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. — К., 2000. — 223 с.
6. Леонтьева О.Ю. Теория та практика навчання у педагогічних коледжах Англії (70-80 рр. XX ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. — Харків, 1995. — 151 с.
7. Лещенко М.П. Технології підготовки вчителів до естетичного виховання за рубежом (на матеріалах Великобританії, Канади, США): Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. — К., 1997. — 382 с.
8. Моисеенко Т.Г. Повышение квалификации школьных учителей Англии в контексте непрерывного образования: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Московский гос. лингвистический ун-т. — М., 1994. — 20 с.
9. Олдридж Р. Англия. Личный взгляд на значение истории педагогики // История педагогики как учебный предмет: Учебное пособие. (Международный опыт) / Под ред. К.И. Салимовой. — М.: Роспедагенство, 1996. — С. 151-163.
10. Парінов А.В. Реформа вищої педагогічної освіти в Англії: передумови і тенденції розвитку (кінець 80-х — початок 90-х років XX ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. — К., 1995. — 170 с.
11. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності. — К.: Вища школа, 1997. — 180 с.
12. Яцишин Н.П. Професійно-педагогічна підготовка вчителів у Великій Британії (90-і роки XX століття): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. — Луцьк, 1998. — 216 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Альона Сауляк – викладач кафедри германської філології Сумського державного університету.
Наукові інтереси: методика викладання англійської мови, переклад.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ІСПАНІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ І МЕТОДИ

Анастасія СМІРНОВА (Одеса, Україна)

У статті розглядаються теорія і методи професійної підготовки учителів у Іспанії, висвітлюється роль інтеркультурної компетентності у формуванні професіоналізму майбутніх учителів іноземних мов в умовах мультикультурного суспільства.

The paper analyzes the theoretical bases and methodological principles of the teachers' training in Spain. The role of the intercultural competence informing the professionalism of future foreign language teachers in the context of a multicultural society is revealed.

За умов демократизації українського суспільства й інтеграції системи освіти України в загальноєвропейську перед науковою спільнотою постають завдання з адаптації цієї системи і всіх її складових до норм і стандартів європейської. Зокрема це стосується нового погляду на підготовку викладацьких кадрів до роботи в середовищі, де поняття демократизму, толерантності, емпатії є ключовими.

Дослідження наукових публікацій свідчить, що ця проблема вивчалась у таких ракурсах: теоретичний базис та засоби професійної підготовки вчителів у Західній Європі (ЛПуховська), формування професійної майстерності майбутніх учителів у англійськомовних країнах (ЛКарпинська, Ю.Кищенко), впровадження мультикультурної освіти (Г.Голм, Т.Кошманова), педагогічна стратегія полікультурної освіти молоді в Україні (О.Мілютіна).